

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14
trikrat . . . 12
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 10 h.
Oznani sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upraviništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vzpored

Zavezinega delegacijskega zborovanja.

Po sklepu upravnega odbora Zaveze z dne 28. marca 1918. se sklicuje Zavezina delegacija na zborovanje na 3. in 4. dan meseca septembra t. l. v Ljubljano.

Zborovanje se vrši po nastopnem vzporedju:

DNE 3. SEPTEMBRA:

I. Ob 8. uri dopoldne skupna seja upravnega odbora z odseki v načelstveni sobi »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

DNEVNI RED:

1. Izročitev došlih predlogov odsekom.
2. Skupno posvetovanje upravnega odbora z odseki.
II. Takoj po skupni seji se začne posvetovanje v vseh petih odsekih in se vrše ves dan.

Gospodarski odsek ima sejo v načelstveni sobi »Učiteljske tiskarne«, drugi štirje odseki pa na I. m. d. lj. šoli v Komenškog ul.

III. Ob 6. uri zvečer skupna seja upravnega odbora z odseki v načelstveni sobi »Učiteljske tiskarne«.

DNEVNI RED:

1. Poročilo o delovanju Zaveze od zadnjega delegacijskega zborovanja.
2. Poročila odsekov o svojih sklepih.
3. Določitev poročil za delegacijo.
4. Določitev časa in kraja prihodnjemu Zavezinega rednemu zborovanju (§ 11., a.)
5. Predlogi in nasveti.

DNE 4. SEPTEMBRA t. l.

Ob 1/2 9. uri dopoldne delegacijsko zborovanje v mestni magistratni dvorani do 12. ure opoldne in se nadaljuje ob 1/2 2. pop.

DNEVNI RED:

1. Predsednik otvori zborovanje.
2. Tajnikovo poročilo o delovanju Zaveze od 28. decembra 1917.

Vse seje in zborovanja se začne točno ob določeni uri.

Vodstvo Zaveze.

Predsednik:

L. Jelenc.

Tajnik:

Vil. Rus.

Prihodnja številka »Učiteljskega Tovarisa« izide dne 6. sept. 1918.

Slovanski dnevi v Ljubljani.

Krasni so bili dnevi od 16. do 18. avgusta t. l. za deželno stolno mesto Ljubljano in za vso dolensko stran naše dežele. Proslavljali smo spomin našega Evangelista, proroka boljše in srečnejše bodočnosti, spomin dr. Janeza Ev. Kreka. Ustanovil se je te dni tako zelo potreben Narodni svet; vršila se je prvič v Ljubljani seja Jugoslovanskega kluba in skupno posvetovanje istega z zastopniki Češkega svaza in z zastopniki poljskega naroda. Ljubljana si je nadela prazni-

čno obliko: s hiš in iz oken so vihrale trobojnice. Nad vse krasen je bil sprejem slovanskih gostov na glavnem kolodvoru. Ogromne množice ljudstva so pozdravljale prihajajoče brate s severa in juga, ko jim je govoril ljubljanski župan dr. Ivan Tavčar lepe besede v pozdrav! V triumfalnem sprevodu so se peljali mili in dragi slovanski bratje v hotel »Union« na Miklošičevi cesti. V soboto so se vršila ves dan posvetovanja; konstituiral se je Narodni svet, za predsednika je izvoljen dr. Korošec, določile so se smernice prihodnjemu delovanju in soglasno storili ukrepi in sklepi za ureditve našega uedinenja rešitev izpod jarma neznanega pritiska in krute sužnosti; važni sklepi so se storili na skupni seji Jugoslovanskega kluba z zastopniki češkega in poljskega naroda. V soboto zvečer se je vršil v veliki dvorani hotela »Union« komers v pozdrav dragim slovanskim

bratom. Policija ga je sicer prepovedala, a prišli smo vendar, da pozdravimo junaške zastopnike naših pravic. Velika unionska dvorana je bila nabito polna. Slišali smo navdušujoče govore, vmes pa se je glasila slovanska pešem in naše himne! Bil je lep večer! V nedeljo so se peljali slovanski gostje v spremstvu ogromnih množic navdušenega ljudstva na Dolenjsko v St. Janž, da se poklonijo spominu velikemu glasniku svobode slovanskih narodov, da prisostvujejo odkritju spominke plošče našega Kreka. Vsa vožnja po lepi Dolenjski je bil pravi triumf. Slavnost se je izvršila ob velikanski udeležbi ljudstva, ki je prihitelo od vseh strani jugoslovanske zemlje v prijazni St. Janž, ob nepopisnem navdušenju in v najlepšem redu.

Naše draginjske doklade.

V 16. šte. »Učit. Tov.« z dne 26. julija t. l. smo poročali, da sta obe zbornici državnega zbora odobrili zakonski načrt, ki ureja draginjske doklade učiteljstvu v l. 1918. Nekatere določbe sprejetega zakonskega načrta se bistveno razlikujejo od določb onega načrta, ki ga je bila sprejela zbornica poslancev na svoji seji dne 15. marca t. l. Kakor znano, so se bila glede vprašanja, v kakem razmerju naj si razdelijo breme dežele in država, pojavila nasprotja. Finančni minister je izjavil, da vlada ne more prispevati več nego 50%. Če bi zbornica napravila drugačen sklep, bi smatrala vlada to za oviro sankcije. V zvezi temu je zbornica sprejela predlog poslanca Jarca, da prispeva država 70%, dežele pa 30%. Na plenarni seji gosposke zbornice dne 19. julija t. l. je finančni minister zopet zastopal vladno stališče, da prispeva vlada 50%, a je bil sprejet tudi nesrečni predlog, da smejo deželni odbori pri izmeri doklad iti pod 50% do najmanj 25%. Temu sklepu gosposke zbornice je pritrjela dne 24. junija t. l. tudi zbornica poslancev. Doklade se bodo izplačale od 1. januarja 1918, že izplačani predjuni se vračunijo.

In kaj sedaj? Stajerski deželni odbor je že sklenil, da izplača draginjske doklade v polni izmeri že meseca sept., zaostanike pa meseca oktobra. Kaj pa deželna zastopstva drugih slovanskih pokrajin? Učiteljstvo pričakuje sklepa, ki ga bo zadovoljil, pričakuje doklad v polni izmeri 100%. Drugačen sklep bi ne zadovoljil učiteljstva in bi povzročil vihar ogorčenja in nevolje. Učiteljstvo tudi želi, da naj se izplačanje doklad ne zavleče noter do pozne jeseni, ko bodo živila še dražja, ali pa jih ne bo mogoče več dobiti.

Ob tej priliki opozarjamo učiteljstvo na razpredelnico, ki jo je priobčil »Učit. Tov.« v 6. št. z dne 22. marca 1918, po kateri vsakdo lahko izračuna koliko bo dobil draginjske doklade, pa naj se izmerijo s 100 ali manj %; postavke se v razredih in stopnjah niso izpremenile. Razpredelnica je sestavljena za polno izmero.

Iz Istre.

Slovensko učiteljsko društvo za Istro je dne 6. t. m. istodobno z italijanskim učiteljskim v imenu vsega učiteljstva Istre vložilo na deželno upravno komisijo v Poreču spomenico, s katero se zahteva ureditev učiteljskih plač tako, da se sedanje plače povišajo za 120%. Učiteljstvo je že v l. 1912. in l. 1913. vlagalo pomovno spomenice, v katerih je dokazovalo, da plače, ki jih določa zakon z dne 5. junija 1908. ni-

so zadostovale niti za tedanje normalne čase. Sam deželni glavar se je meseca aprila 1914. izrazil napram deputaciji, ki jo je odposlal tedanji sešatek vsega istrskega učiteljstva v Poreču, da so naše zahteve res upravičene in nujne. Deželni odbor naj bi se bil v najkrajšem času izrekel v zadevi — a v tem je izbruhnila vojna in učiteljstvo je ostalo pri starem, s plačo iz l. 1908. Oblasnjene so pač hotele pomagati učiteljstvu z draginjsko doklado, ki pa ne odgovarja niti oddaleč današnjim razmeram. Podlaga, na katero mora učitelj računati z gotovostjo, je vendar njegova stalna plača. Ta podlaga pa je vedno ista iz l. 1908., ki ni odgovarjala potrebam niti v tistih časih. Kako naj se preživlja učitelj z 80 K, ali učiteljica s 64 K mesečne plače, ki po 30. letih naraste na 160, ozi. 128 K! Ta plača mu ne more zadostovati, niti če bi se mogel — liki živina — preživljati s samo nezabeljeno travo ali senom. V spomenici se čita tudi nastopni karakteristični slučaj: Nadučitelj, voditelj dvorazrednice na deželi, s plačo II. razr., s 36. službenimi leti, ima za-se, za svojo soprogo in za svojih petero otrok, z vsemi šestimi petletnicami, z vso funkcijsko in z vso draginjsko doklado tako visoko plačo, da more kupovati danes vsakemu članu svoje družine po 10 dkg koruzne moka na dan — nič več in nič drugega! Ta pa naj še vzdržuje svojega 16-letnega sina v srednjih šolah v 5 ur oddaljenem mestu in naj kupuje za bolno družino potrebnih zdravil in plačuje zdravnika iz dve uri oddaljenega mesteca. Kje so pa druge življenske potrebščine? Kje je perilo, obleka, obuvale, knjige itd. itd! Draginjska doklada bi torej kotikortolko služila le onim osebam, ki uživajo mnogo, mnogo večje stalne plače. O svojem času vložene spomenice ne smejo ostati le mrtve črke, tudi če so se v deželni upravi namestile druge osebe. Če ni podlage za juridično izvedbo tega perečega vprašanja, pa naj se najde katerikoli način, da se učiteljstvo reši splošnega pomanjkanja in črne gladi. Ne zadostujejo torej draginjske doklade iz državnih fondov; dežela mora poskrbeti za zboljšanje stalnih učiteljskih prejemkov, če hočemo, da se bo učiteljstvo še dalje posvečalo v polni meri razvoju in napredku šole!

Gospod deželni upravitelj je obljubil obema predsednikoma, da bo do juridične izvedbe tega res nujnega vprašanja skušal izposlovati na Najvišjem mestu naredbo, s katero se bo zboljšalo gnotno stanje učiteljstva v zahtevani meri za vsako leto posebej.

Predsednika sta tudi na namestništvu urgirala nakazilo določenih državnih draginjskih doklad. V Puli in Rovinju mislijo menda, da se učiteljstvu ne godi tako slabo, ker do danes namestništvo še ni prejelo od tam izkaza tamošnjega učiteljstva. Čim se to zgodi, se denar nakaže — in to lahko že danes ali jutri — za sedaj le v izmeri 75%; najvišja rubrika prejme torej 3042 in ne 4056-K. Toliko Vam sporoča predsednik

Jos. Valentič.

Nekaj pripomb

k »Izpreminjevalnim predlogom« vladnega zakonskega načrta o reformi učiteljske.

Ugleden slovanski šolnik je poslal k »Izpreminjevalnim predlogom« vladnega načrta o reformi učiteljske itd., priobčenim v prilogi »Učit. Tov.« z dne 26. julija t. l., naslednje svoje opazke:

K § 4.: Zakaj se zahteva za sprejem na učiteljske »glasbeni poslužb«, na drugi strani pa »v oziravrednih slučajih deželnošolska oblast lahko do-

voli oprostitev pouka v glasbi? Prvo je ozko-srčnost napram zahtevi, da je za vstop v učiteljske odločujoče »gojenčev« nagnjen, drugo odpira vrata protekcionizmu.

»Neposredni sprejem v zadnja dva letnika je nedopusten, je previsoka in neumestna zahteva, ker po drugi terjatvi »stopa strokovna izobrazba šole v zadnjih dveh letih v ospredje«.

K § 6.: »...splošna metodika posameznih predmetov... se mora pravilno glasiti... splošno metodika...«

Olede poljedelstva kot učnega predmeta: Čemu poljedelstvo? Mestni učitelj ga ne rabi, vsaki pa nima časa za to. Ta pouk bo ostal dilematski. Naj se rajši ustanovi več poljedelskih šol, tudi samo enoletnih v vsakem okraju, kakor je v vsakem večjem kraju obrtno-nadaljevalna šola za obrtniški naraščaj. Komu pride na misel, da bi zahteval od ljudskošolskega učitelja obrtni ali trgovski pouk? Če rabi obrtnik in trgovec strokovno šolstvo, ga mora tudi kmet dobiti v izdatni meri, a ne samo kot dilematski privesek k ljudski šoli! Isto velja v kuharstvu itd.; namesto tega dotične nadaljevalne šole!

K § 9.: »(...)organično združena ljudska in meščanska šola kot vadnica...«; čemu, če se meščansko-šolsko učiteljstvo izobrazuje na univerzi?

K § 12.: »...se ustanove na vseučiliščih stalni dveletni pedagoški tečaj...« Zakaj izrecno na vseučiliščih, ko Slovenci nimamo nobenega? — (Prip.: Zahtevati moramo obenem, da se nam v vsakem oziru odpre jugoslovansko vseučilišče v Zagrebu. —e.).

Dostavek: »...s pripustitvijo plače in z vsemi pravicami do nje« naj se izpopolni: »in brez vseh obveznosti, da bi si moral sam plačati suplenta.«

§§ 16.—20. (ne navajamo opazk, ker mislimo, da Zavezinemu učiteljstvu itak ni treba povzemati izrecnega stališča k vprašanju izobrazbe učiteljskega na učiteljskih; v to je poklicano srednješolsko in učiteljsko učiteljstvo, ki naj ga Zaveza naprosi, da v okviru njenih izprememb označi to svoje stališče. —e.).

K § 20. a): »...če sami plačajo supliranje« je v nasprotju s § 12. Če obrzli svojo plačo, pač še ni treba denarnih prispevkov. Če, potem vsem; drugače je to protekcionizem.

K § 20. c): »...v najvišji izmeri 12 let...« Zakaj ne vsa, proporcionalno službeni dobi tu in tam?

K § 31.: H koncu dostavek: »Več ko dve provizorični leti pa do polovice«; prim. neizprašane suplente srednjih šol!

K § 32.: Odpade zadnji stavek, ker potrdilo okr. šol. nadzornika mora biti v vsakem oziru veljavno. Če ga ne da, sme učitelj zahtevati izpit. Drugače grozi v tej odredbi šikaniranje.

K § 33.: K zadnjemu stavku v dostavku »?«. K § 34. Zadoštuje samo obisk? Zopet grozi protekcionizem!

K § 38.: K stavku »Se črtajo besede: »ali do-kažejo drugačno višjo izobrazbo«. Zakaj črtati?

K § 44. (dostavku): Zelo dobro! Več zaleže ko formalne konference.

K § 48. c) »ustanovitve zglede šole« se ustavi »za vsako narodnost«.

f) Ta zahteva kriči po protekcionizmu. Splošno: dobro; zlasti dobro skraja označeno načelno stališče.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

IZ ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA.

Delegati so prijavila nadalje nastopna društva:

XX. Slovenjebistriško učiteljsko društvo: 45. Josip Sabati, nadučitelj — Gornja Poljskava, društveni predsednik; 46. Marija Schweiglerjeva, učiteljica — Gornja Poljskava; namestnica; Angela Sabatičeva, učiteljica — Spodnja Poljskava; XXI. Šaleško učiteljsko društvo: 47. Ivan Koropec, učitelj — Šoštanj — društveni predsednik; še 1 delegat? namestnik: Josip Armič, učitelj-voditelj v Št. Lj. pri Velenju. XXII. Logaško okrajno učiteljsko društvo: 48. Leopold Punčuh, nadučitelj — Gornji Logatec, društveni predsednik; 49. Josip Turk, šolski ravnatelj — Spodnji Logatec; namestnika: Pavel Podobnikar, nadučitelj — Rovte; Angela Misljeva, učiteljica — Grahovo. XXIII. Učiteljsko društvo za kamniški okraj: 50. Tomo Petrovec, nadučitelj — Jarše, društveni predsednik; 51. Ivan Schmeidek, učitelj-voditelj — Krtna; namestnika: Jamko Toman, nadučitelj — Moravče; Anton Germek, nadučitelj — Krašinja. XXIV. Učiteljsko društvo za šolski okraj ljubljanske okolice: 52. Jamko Zirovnik, nadučitelj — Borovnica, društveni predsednik; 53. Avgust Korbar, nadučitelj — Preserje; namestnik: Mihael Bregant, nadučitelj — Sostro. XXV. Belokranjsko učiteljsko društvo: 54. Fran Potokar, nadučitelj — Dragatuš, društveni predsednik; 55. Franciška Završan, učiteljica — Dobliče; namestnika: Ludovik Mikolič, učitelj — Črnomelj; Viktor Kregar, učitelj — Metlika. XXVI. Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj: 56. Blaž Tominc, nadučitelj — Globoko — namestnik društvenega predsednika Janka Knapiča; 57. Herma Bračič, učiteljica — Dobova; 58.

Terezija Cvar, učiteljica — Bizeljsko; namestnika: Miroslav Sušnik, učitelj in Stefanija Scheliga, učiteljica — oba v Rajhenburgu. XXVII. Učiteljsko društvo za Laški okraj: 59. Anton Gnuš, šolski ravnatelj — Dol, društveni predsednik; 60. Franc Meško, nadučitelj — Zidani most; 61. Ana Wessnerjeva, učiteljica — Trbovlje — Vode; namestnika: Ljudmila Umbergerjeva, učiteljica — Hrastnik; Francišek Zupančič, nadučitelj — Sv. Rupert. XXVIII. Pedagoško društvo v Krškem: 62. Drag. Humek, strokovni učitelj — Krško, društveni predsednik; 63. Pavla Zirer, učiteljica — Krško; 64. Kristina Demšar, učiteljica — Cerklje na Dolenjskem; namestnik? Učiteljsko društvo za vipavski sodni okraj je naknadno prijavilo še delegata Fr. Jurjevčiča, naduč. v Budanjah. XXIX. Radovljško učiteljsko društvo: 65. Ivan Šega, učitelj — Radovljica; 66. Malči Jeglič, učiteljica — Dovje; namestnika: Franc Jaklič, učitelj — Radovljica; Egidij Schiffrer, učitelj — Jesenice. XXX. Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer: 67. Karel Maurič, šol. vodja — Sv. Jurij ob Ščavnici; 68. Ivan Baukart, učitelj — Ljutomer; namestnika?

Iz odborne seje Slovenske Šolske Matice, ki je bila v ponedeljek, dne 12. t. m. ob desetih dopoldne v načelstveni sobi Učiteljske tiskarne in ki so se je udeležili poleg predsednika Henrika Schreinerja še odborniki: Viktor Bežek, Jakob Dimnik, Franc Gaberšek, Ivan Krulc ter gospodična Vida Zupančičeva.

Po pozdravu došlih odbornikov je otvoril gosp. predsednik najprej razgovor o društvenih knjigah, ki naposled po triletnem odmoru, povzročenem po vojnih dogodkih, izidejo v letošnjem božiču in sicer: Bežkovo občno ukoslovje kot nadaljevanje njegovega Občnega vzgojeslovja in pa Pedagoški Letopis za leto 1916., 1917. in 1918., ki ga prireja gosp. predsednik sam. Ukoslovje, prvo izvirno slovensko, bo obsegalo kakih dvanaest pol, katerih je že natisnjenih sedem, a postavljenih že več nego devet. Pisano bo po istem načinu kakor vzgojeslovje, tako da ne bo suhoparen šolski učbenik, namenjen zgolj učiteljsčnikom, nego čitljiva knjiga, ki gotovo dobro dojde tudi učiteljem samim, zlasti onim, ki bi se hoteli pripravljati za meščanski izpit. — Letopis pa bo obsegal kvečjemu do osem pol ter bodo v njem objavljeni najprej nekrologi + presvetlega cesarja Franca Jožefa I. ter naših blagopokojnih prezaslužnih pedagogov Franca Hubada, Franca Levca ter Luke Lavtarja. Za temi bo sledila obširnejša, a baš sedaj aktualna razprava iz peresa predsednika samega o vprašanju, ki ga ima tudi Zaveza avstr. jugoslovanskega učiteljstva na dnevnem redu, namreč o preosnovi našega šolstva. Izostane pa to pot v Letopisu poročilo o naših učiteljskih junakih ter se bo nadaljevalo v prihodnjem letu, v katerem se je nadejati, da bo že tudi konec žalostne vojne drame.

Občni zbor bo — po triletnem prestanku! — vsekakor letos o božiču, ko bodo zborovala v Ljubljani še tudi razna druga učiteljska društva, in sicer v soboto, dne 28. decembra. Na vsopred so postavljene te-le točke: 1. Predsednikov nagovor ter poročilo v vojni dobi našega društva; 2. predavanje predsednika samega o šolski preosnovi na podlagi njegove razprave v Letopisu; 3. tajnikovo in blagajnikovo poročilo; 4. volitve; 5. priglašeni predlogi, med njimi zlasti neizogibni predlog za povišanje članarine (na 8 K), ki je postalo potrebno po ogromnem povišku vsega tiskarskega in knjigoveznega dela in materiala. Iz istega vzroka je odbor tudi sklenil, da se obrne s prošnjo do c. kr. naučnega ministrstva, da bi smel povišati z ozirom na izredne razmere dosedanje preizkušeno ceno Občnemu vzgojeslovju na 7 (sedem) K.

Potem se je razvil daljši razgovor o že zgoraj omenjeni preosnovi vsega našega šolstva ter se je poudarjala nujna potreba nekaterih reform, kakor jih je že pred desetimi leti priporočal dr. Dragotin Lončar v znameniti razpravi »o šolski reformi«. (Ponatisk iz »Učiteljskega Tovariša«. V Ljubljani 1908. Cena 50 h.)

Ključec odbornikom: »Na svidenje na občnem zboru o božiču!« je zaključil predsednik sejo. — 2 —

Slovenska Šolska Matica. Nekateri se naročajo na S. Š. M. po dopisnicah brez nakazane letnine; naznanjamo, da se na naročbe brez denarja odbor ne more ozirati. Hkrati naznanjamo, da bo znašala letnina za leto 1912 zaradi podraženega tiska in papirja 9 K.

Za učiteljski konvikt so darovali namesto cvetja na grob umrle kolegije Ma-

rije Gabrščkove: Konrad Barle 10 K, Vardijan Ljuba 10 K, Cirila Golja 10 K in Marija Zakrajšek 5 K, vsi iz Metlike, skupaj 35 kron. Hvala!

Goriško.

Vabilo. Tolminsko uč. društvo zboruje dne 29. avgusta t. l. pri Sv. Luciji v gostilni Vuga ob 10. dopoldne. Vzpored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Referata o izjavi opozicije in reformi učiteljske. 3. Aproximacija. 4. Slučajnosti. Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo je imelo dne 8. t. m. v čitalniških prostorih v Črnomlju svoj občni zbor. V odsotnosti obolelega predsednika tov. Val. Burnika je otvorila zborovanje tov. Amalija Vardjanova s pozdravi na udeležence (18). Spomnila se je s toplimi besedami umrlih članov: tov. Fr. Šetine in utopljene kolegije Marije Gabrščkove. (Slava!) Tov. Leop. Morela, društveni tajnik in blaginja, je pod orožjem. Spominjamo se ga z lepimi pozdravi! —

Pri ugotovitvi števila članov smo dognali, da jih šteje društvo sedaj 34, upamo pa še na prirastek. Vsi smo se razveselili tega dejstva. Toliko članov naše društvo še ni imelo. Zborovalci so povečini takoj plačali vseletno članarino (po 24 kron).

Vršile so se volitve novega odbora, ki so pokazale ta izid: predsednik Fran Potokar, podpredsednica Katka Vrtačičeva, tajnica Milka Bukovičeva, blaginjak Rihard Megušar, odbornika Rudolf Schiller in Ljudevit Mikolič, preglednika računov K. Barle in J. Kadunc.

Po dovršenih volitvah je občni zbor na predlog tov. Barleta izrekel zahvalo tov. Vardjanovi, ki je vsa vojna leta požrtovalno in uspešno vršila vse društvene posle.

Tov. Barle je poročal o Hreščakovi-Fleretovi-Pahorjevi »Izjavi« z zadnjega delegacijskega zborovanja Zaveze. Po temeljitim referatu so bili soglasno sprejeti njegovi predlogi, ki se glase:

Belokranjsko učiteljsko društvo, zbrano na svojem občnem zboru dne 8. avgusta 1918 v Črnomlju, zavzema nasproti Fleretovi - Pahorjevi-Hreščakovi izjavi dne 28. decembra 1917, to-le stališče:

1. Kritika delovanja vodstva Zaveze ne sloni na dokazanih dejstvih, temveč se opira na pavalna sumničenja ter je z očitano indolenco centralnega vodstva naravnost žaljiva.

2. Povdarjamo, da smo imeli v »Učiteljskem Tovarišu« doslej vedno neustrašenega zagovornika svojih teženj in svoje časti, zato ne odobravamo temu listu izrečene graje (točka IV. a) Izjave).

3. Vodstvo »Zaveze« je po svoji izjavi na zadnjem delegacijskem zborovanju storilo za »Popotnika« vse, kar mu je bilo spričo razmer in razpoložljivih sredstev mogoče storiti. Nimamo vzroka, da bi tej izjavi vodstva Zaveze ne verjeli, zato odklanjamo v točki IV. b) izrečeno obsodbo.

4. Prepričani smo, da je vodstvo »Zaveze« po svojih najboljših močeh skrbelo za našo skupno blaginjo in je vedno zvesto izpolnjevalo naložene dolžnosti. Zato se nam ne zdi objektivno in pravično, da bi temu vodstvu izrekli za dosedanje delo grajo, temveč ga zagotavljamo o svojem upanju, proseč ga, naj še nadalje skrbi za isto ne-sebičnostjo za interese v Zavezi združenega učiteljstva.

5. Odobravamo v drugem delu imenovane »Izjave« priobčene predloge in nasvete, iskreno želeč, da se čimprej uresničijo v našo korist, moč in čast.

6. Da bo pa vodstvu Zaveze mogoče točno in vestno vršiti tudi nadalje vedno raztoče posle in zadoščati v polni meri novim zahtevam, je nujno potrebno, da v Zavezi osnujemo stalno tajništvo kot naš centralni organizacijski urad, ki naj služi organizaciji in izvršitvi in eksekutivnem, a organiziranemu učiteljstvu informativnem oziru.

7. Vodstvo Zaveze izroči te naše sklepe v obravnavo svojemu stanovsko-politiškemu odseku in jih daj potem v razpravo na prihodnjem delegacijskem zborovanju.

Potem smo čuli poročilo o delu odseka, ki izvršuje načrt preustrojitve našega šolstva, ter poročilo o reformi učiteljske. Obe poročili je podal gost tov. Gangl. Občni zbor je izrekel odseku priznanje za dosedanje delo in upanje v srečni zaključek tega dela. V razgovoru o reformi učiteljske pa smo se izjavili proti Fleretovemu izpremi-njevalnemu predlogu, ki hoče, da velja med pogoji za sprejem na učiteljske še nadalje posluh. V interesu našega šolstva je, da nimamo dobrih muzikantov in slabih učiteljev, ampak potrebnejsi so nam dobri učitelji, čeprav bi bili slabi muzikanti. Pouk v godbi naj se goji kot neobvezen predmet. Izrekli smo se tudi proti zasebnim učiteljskim. Vse šolstvo hočemo imeti osnovano na isti podlagi z enakimi dolžnostmi in pravicami. Naposled smo se izjavili za nujno in neodložljivo potrebo ustanovitve stalnega tajništva Zaveze.

Na prihodnjem delegacijskem zborovanju Zaveze zastopajo naše društvo: glasovni pravil predsednik Potokar, ki določi za svojega namestnika tov. Mikoliča, in izvoljena delegatinja tov. Franja Završanova, oziroma namestnik tov. Viktor Kregar.

Predsednik Potokar razpravlja v temperamentnem govoru o obupnem položaju našega učiteljstva ter predlaga resolucijo: Belokranjsko učiteljsko društvo najodločneje protestuje pro-

televsko društvo najodločneje protestuje pro- vlačevanju in zapostavljanju ureditve države, deželni doklad ter zahteva takojšnjo ugodno štev tega perečega vprašanja. Ob nadaljnjem ziranju našega stana bi bilo učiteljstvo sice morano, da izvaja najstrožje konsekvence. — solucija je bila sprejeta soglasno in z burnim bravanjem.

S tem je bil občni zbor končan v že pe večernem času. Belokranjsko učiteljsko društvo pogumno in odločno stopilo na pot novega in blagor stanu in šole. Razšli smo se dvig glav in veselih pogledov v bodočnost. Ka naš — stopaj z nami!

Štajersko.

—§— **Učiteljsko društvo za kon-okraj** je zborovalo dne 3. jun. 1918. v čanah. Udeležba je bila jako dobra, pozdravu navzočih ter gosta tov. F. Brgleza, poročnika in učitelja v Št. derti, je predsednik tov. Bobič predošle dopise. Izjavi opozicije se društvo pridružio, pač pa se je vodstvu Zaveze poslala primerna resolucija v zadevi daje »Popotnika«. — Društvo se je izreklo za ustanovitev strokovnega štva pri Zavezi pod pogojem, da se za tega ne zvišja članarina. Zatem je por-tov. Golež o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju, ter pri tej priliki tovari- posebno priporočal naš vojni podop-sklad. Delegatom za Zavezino zborov-v v Ljubljani je bila izvoljena tov. Be-jeva, predsednika pa bo zastopala. Pleškova iz Čadrama. Ker je naša apr-zacija od dne do dne slabša, je stavil Bobič predlog, naj se izvoli deputacijo naj g. vodjo c. kr. okr. glavarstva še-krat pouči o našem položaju ter ga p-takojšnje odpomoči. V deputacijo sta-izvoljena tov. Golež in tov. Bezlajeva. predlog tov. Goleža se je sprejela re-s-cija na voditelja popisovalnih del (na-vena statistika), v kateri resoluciji zahteva, da se učiteljem kot popisoval- komisarjem za popisovanje zemljišč- zna delu in trudu primerna odškodn- sicer smo primorani oddati nedovr- operate. H koncu so se še prečitali- odobrile od odbora Slovenjebistrišk- učit. društva sestavljene resolucije g- državnega vojnodraginskega prispe- in glede reforme učiteljske izobrazbe, tem zborovanjem se je vršilo skupno- slovenjebist. učit. društvom zborova- na katerem je govoril odposlanec z- rebunda« tov. Otter o agitaciji za 8- no posojilo in o vprašanju državnega- no drag. prispevka. V zadevi slednjega- bile sprejete resolucije na ministrsk- predsednika, na c. kr. namestnika, na- želni odbor in na državnega poslanc- Piška. Sprejeta je bila tudi resolucija- vlado v zadevi reforme učiteljske- obrazbe.

—§— **Učiteljsko slov. bistrišk- okraja** je imelo tekem zadnjega časa zborovanj. — Prvo dne 3. junija 1918 Poličnah skupno s konjiškim učiteljs- društvom, ki se je vršilo na poziv vod- štajerske učiteljske Zveze; na tem sk- nem sestanku smo se posvetovali o v- vojnem posojilu. — Pri tem zborova- smo se seznali z deželnim poslancem, n- učiteljem tovarišem Otterjem iz Grad- Spoznali smo v njem značajnega in po- nega nemškega tovariša. Pri tem zbo- vanju so se sklepale razne resolucije, č-že se zavlačevanja ugoditve drža- draginske doklade. Z velikim odo- vanjem je bil sprejet predlog, da se o- šlje ministrskemu predsedniku dr. Seidlerju ogorčen in oster protest p- denuncijanstvu ptujskega župana Or- pred cesarjem, kjer je dožil sloven- ljudstvo, češ, da rajše nakupuje nem- posestva, nego da bi se izdatnejše ud- ževalo podpisovanja vojnih posojil. Ke- bilo s takim ostudnim natolcevanjem i- zadeto tudi slovensko učiteljstvo, ki i- boljše ve o žrtvah, ki jih doprinese s- ljudstvo za državo, se je isti zahtev- zadoščanje užaljenemu slovenskemu l- stvu kakor tudi učiteljstvu. Drugo zbo- vanje je bilo dne 1. avg. v Slov. Bist- Ob lepi udeležbi tovarišev in tovarišic- je vršil ta sestanek. Sklepal se je o u- novitvi strokovnega tajništva v Zav- Društvo se je izreklo za tozadevni pr- log tovariša Flereta, ki ga bo zastopal- delegacijskem zborovanju v Ljubl- Kar se tiče Hreščakove in drugih »iz- ve« napram vodstvu »Zaveze«, se je- zadevni sklep društva odposlal že v- stvu. — Najlepša točka dnevnega red- bilo predavanje g. profesorja dr. Sim- Dolanja iz Kranja. — Govoril je o »re- luciji v fiziki«. — Na mnogih prime- nam je pojasnjeval, da fizika še nima s- nih taj, ampak se še vedno izpopoln- — Zivahno ploskanje ob koncu pre- vanja je bilo priča, kako pazljivo smo- dili njegovim besedam. — Za delega- slobo zborovanje »Zaveze« sta bili izvol- tovarišici: Marija Schweiglerjeva — Poljskava, Angela Sabati — Sp. Poljska-

voli oprostitev pouka v glasbi? Prvo je ozko-srčnost napram zahtevi, da je za vstop v učiteljske odločujoče »gojenčev« nagnjen, drugo odpira vrata protekcionizmu.

»Neposredni sprejem v zadnja dva letnika je nedopusten, je previsoka in neumestna zahteva, ker po drugi terjatvi »stopa strokovna izobrazba šole v zadnjih dveh letih v ospredje«.

K § 6.: »...splošna metodika posameznih predmetov... se mora pravilno glasiti... splošno metodika...«

Olede poljedelstva kot učnega predmeta: Čemu poljedelstvo? Mestni učitelj ga ne rabi, vsaki pa nima časa za to. Ta pouk bo ostal dilematski. Naj se rajši ustanovi več poljedelskih šol, tudi samo enoletnih v vsakem okraju, kakor je v vsakem večjem kraju obrtno-nadaljevalna šola za obrtniški naraščaj. Komu pride na misel, da bi zahteval od ljudskošolskega učitelja obrtni ali trgovski pouk? Če rabi obrtnik in trgovec strokovno šolstvo, ga mora tudi kmet dobiti v izdatni meri, a ne samo kot dilematski privesek k ljudski šoli! Isto velja v kuharstvu itd.; namesto tega dotične nadaljevalne šole!

K § 9.: »(...)organično združena ljudska in meščanska šola kot vadnica...«; čemu, če se meščansko-šolsko učiteljstvo izobrazuje na univerzi?

K § 12.: »...se ustanove na vseučiliščih stalni dveletni pedagoški tečaj...« Zakaj izrecno na vseučiliščih, ko Slovenci nimamo nobenega? — (Prip.: Zahtevati moramo obenem, da se nam v vsakem oziru odpre jugoslovansko vseučilišče v Zagrebu. —e.).

Dostavek: »...s pripustitvijo plače in z vsemi pravicami do nje« naj se izpopolni: »in brez vseh obveznosti, da bi si moral sam plačati suplenta.«

§§ 16.—20. (ne navajamo opazk, ker mislimo, da Zavezinemu učiteljstvu itak ni treba povzemati izrecnega stališča k vprašanju izobrazbe učiteljskega na učiteljskih; v to je poklicano srednješolsko in učiteljsko učiteljstvo, ki naj ga Zaveza naprosi, da v okviru njenih izprememb označi to svoje stališče. —e.).

K § 20. a): »...če sami plačajo supliranje« je v nasprotju s § 12. Če obrzli svojo plačo, pač se ni treba denarnih prispevkov. Če, potem vsem; drugače je to protekcionizem.

K § 20. c): »...v najvišji izmeri 12 let...« Zakaj ne vsa, proporcionalno službeni dobi tu in tam?

K § 31.: H koncu dostavek: »Več ko dve provizorični leti pa do polovice«; prim. neizprašane suplente srednjih šol!

K § 32.: Odpade zadnji stavek, ker potrdilo okr. šol. nadzornika mora biti v vsakem oziru veljavno. Če ga ne da, sme učitelj zahtevati izpit. Drugače grozi v tej odredbi šikaniranje.

K § 33.: K zadnjemu stavku v dostavku »?«. K § 34. Zadoštuje samo obisk? Zopet grozi protekcionizem!

K § 38.: K stavku »Se črtajo besede: »ali do-kažejo drugačno višjo izobrazbo«. Zakaj črtati? K § 44. (dostavku): Zelo dobro! Več zaleže ko formalne konference.

K § 48. c) »ustanovitve zglede šole« se ustavi »za vsako narodnost«. f) Ta zahteva kriči po protekcionizmu.

Splošno: dobro; zlasti dobro skrajno označeno načelno stališče.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

IZ ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA.

Delegati so prijavila nadalje nastopna društva:

XX. Slovenjebistriško učiteljsko društvo: 45. Josip Sabati, nadučitelj — Gornja Poljskava, društveni predsednik; 46. Marija Schweiglerjeva, učiteljica — Gornja Poljskava; namestnica; Angela Sabatičeva, učiteljica — Spodnja Poljskava; XXI. Šaleško učiteljsko društvo: 47. Ivan Koropec, učitelj — Šoštanj — društveni predsednik; še 1 delegat? namestnik: Josip Armič, učitelj-voditelj v Št. Lj. pri Velenju. XXII. Logaško okrajno učiteljsko društvo: 48. Leopold Punčuh, nadučitelj — Gornji Logatec, društveni predsednik; 49. Josip Turk, šolski ravnatelj — Spodnji Logatec; namestnika: Pavel Podobnikar, nadučitelj — Rovte; Angela Misljeva, učiteljica — Grahovo. XXIII. Učiteljsko društvo za kamniški okraj: 50. Tomo Petrovec, nadučitelj — Jarše, društveni predsednik; 51. Ivan Schmeidek, učitelj-voditelj — Krtna; namestnika: Jamko Toman, nadučitelj — Moravče; Anton Germek, nadučitelj — Krašinja. XXIV. Učiteljsko društvo za šolski okraj ljubljanske okolice: 52. Jamko Zirovnik, nadučitelj — Borovnica, društveni predsednik; 53. Avgust Korbar, nadučitelj — Preserje; namestnik: Mihael Bregant, nadučitelj — Sostro. XXV. Belokranjsko učiteljsko društvo: 54. Fran Potokar, nadučitelj — Dragatuš, društveni predsednik; 55. Franciška Završan, učiteljica — Dobliče; namestnika: Ludovik Mikolič, učitelj — Črnomelj; Viktor Kregar, učitelj — Metlika. XXVI. Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj: 56. Blaž Tominc, nadučitelj — Globoko — namestnik društvenega predsednika Janka Knapiča; 57. Herma Bračič, učiteljica — Dobova; 58.

Terezija Cvar, učiteljica — Bizeljsko; namestnika: Miroslav Sušnik, učitelj in Stefanija Scheliga, učiteljica — oba v Rajhenburgu. XXVII. Učiteljsko društvo za Laški okraj: 59. Anton Gnuš, šolski ravnatelj — Dol, društveni predsednik; 60. Franc Meško, nadučitelj — Zidani most; 61. Ana Wessnerjeva, učiteljica — Trbovlje — Vode; namestnika: Ljudmila Umbergerjeva, učiteljica — Hrastnik; Francišek Zupančič, nadučitelj — Sv. Rupert. XXVIII. Pedagoško društvo v Krškem: 62. Drag. Humek, strokovni učitelj — Krško, društveni predsednik; 63. Pavla Zirer, učiteljica — Krško; 64. Kristina Demšar, učiteljica — Cerklje na Dolenjskem; namestnik? Učiteljsko društvo za vipavski sodni okraj je naknadno prijavilo še delegata Fr. Jurjevčiča, naduč. v Budanjah. XXIX. Radovljško učiteljsko društvo: 65. Ivan Šega, učitelj — Radovljica; 66. Malči Jeglič, učiteljica — Dovje; namestnika: Franc Jaklič, učitelj — Radovljica; Egidij Schiffrer, učitelj — Jesenice. XXX. Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer: 67. Karel Maurič, šol. vodja — Sv. Jurij ob Ščavnici; 68. Ivan Baukart, učitelj — Ljutomer; namestnika?

Iz odborne seje Slovenske Šolske Matice, ki je bila v ponedeljek, dne 12. t. m. ob desetih dopoldne v načelstveni sobi Učiteljske tiskarne in ki so se je udeležili poleg predsednika Henrika Schreinerja še odborniki: Viktor Bežek, Jakob Dimnik, Franc Gaberšek, Ivan Krulec ter gospodična Vida Zupančičeva.

Po pozdravu došlih odbornikov je otvoril gosp. predsednik najprej razgovor o društvenih knjigah, ki naposled po triletnem odmoru, povzročenem po vojnih dogodkih, izidejo v letošnjem božiču in sicer: Bežkovo občno ukoslovje kot nadaljevanje njegovega Občnega vzgojeslovja in pa Pedagoški Letopis za leto 1916., 1917. in 1918., ki ga prireja gosp. predsednik sam. Ukoslovje, prvo izvirno slovensko, bo obsegalo kakih dvanaest pol, katerih je že natisnjenih sedem, a postavljenih že več nego devet. Pisano bo po istem načinu kakor vzgojeslovje, tako da ne bo suhoparen šolski učbenik, namenjen zgolj učiteljsčnikom, nego čitljiva knjiga, ki gotovo dobro dojde tudi učiteljem samim, zlasti onim, ki bi se hoteli pripravljati za meščanski izpit. — Letopis pa bo obsegal kvečjemu do osem pol ter bodo v njem objavljeni najprej nekrologi + presvetlega cesarja Franca Jožefa I. ter naših blagopokojnih prezaslužnih pedagogov Franca Hubada, Franca Levca ter Luke Lavtarja. Za temi bo sledila obširnejša, a baš sedaj aktualna razprava iz peresa predsednika samega o vprašanju, ki ga ima tudi Zaveza avstr. jugoslovanskega učiteljstva na dnevnem redu, namreč o preosnovi našega šolstva. Izostane pa to pot v Letopisu poročilo o naših učiteljskih junakih ter se bo nadaljevalo v prihodnjem letu, v katerem se je nadejati, da bo že tudi konec žalostne vojne drame.

Občni zbor bo — po triletnem prestanku! — vsekakor letos o božiču, ko bodo zborovala v Ljubljani še tudi razna druga učiteljska društva, in sicer v soboto, dne 28. decembra. Na vsopred so postavljene te-le točke: 1. Predsednikov nagovor ter poročilo v vojni dobi našega društva; 2. predavanje predsednika samega o šolski preosnovi na podlagi njegove razprave v Letopisu; 3. tajnikovo in blagajnikovo poročilo; 4. volitve; 5. priglašeni predlogi, med njimi zlasti neizgovorni predlog za povišanje članarine (na 8 K), ki je postalo potrebno po ogromnem povišku vsega tiskarskega in knjigoveznega dela in materiala. Iz istega vzroka je odbor tudi sklenil, da se obrne s prošnjo do c. kr. naučnega ministrstva, da bi smel povišati z ozirom na izredne razmere dosedanje preizkušeno ceno Občnemu vzgojeslovju na 7 (sedem) K.

Potem se je razvil daljši razgovor o že zgoraj omenjeni preosnovi vsega našega šolstva ter se je poudarjala nujna potreba nekaterih reform, kakor jih je že pred desetimi leti priporočal dr. Dragotin Lončar v znameniti razpravi »o šolski reformi«. (Ponatisk iz »Učiteljskega Tovariša«. V Ljubljani 1908. Cena 50 h.)

Ključec odbornikom: »Na svidenje na občnem zboru o božiču!« je zaključil predsednik sejo. — 2 —

Slovenska Šolska Matica. Nekateri se naročajo na S. Š. M. po dopisnicah brez nakazane letnine; naznanjamo, da se na naročbe brez denarja odbor ne more ozirati. Hkrati naznanjamo, da bo znašala letnina za leto 1912 zaradi podraženega tiska in papirja 9 K.

Za učiteljski konvikt so darovali namesto cvetja na grob umrle kolegije Ma-

rije Gabrščkove: Konrad Barle 10 K, Vardijan Ljuba 10 K, Cirila Golja 10 K in Marija Zakrajšek 5 K, vsi iz Metlike, skupaj 35 kron. Hvala!

Goriško.

Vabilo. Tolminsko uč. društvo zboruje dne 29. avgusta t. l. pri Sv. Luciji v gostilni Vuga ob 10. dopoldne. Vzpored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Referata o izjavi opozicije in reformi učiteljske. 3. Aproximacija. 4. Slučajnosti. Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo je imelo dne 8. t. m. v čitalniških prostorih v Črnomlju svoj občni zbor. V odsotnosti obolelega predsednika tov. Val. Burnika je otvorila zborovanje tov. Amalija Vardjanova s pozdravi na udeležence (18). Spomnila se je s toplimi besedami umrlih članov: tov. Fr. Šetine in utopljenega kolegije Marije Gabrščkove. (Slava!) Tov. Leop. Morela, društveni tajnik in blaginja, je pod orožjem. Spominjamo se ga z lepimi pozdravi! —

Pri ugotovitvi števila članov smo dognali, da jih šteje društvo sedaj 34, upamo pa še na prirastek. Vsi smo se razveselili tega dejstva. Toliko članov naše društvo še ni imelo. Zborovalci so povečini takoj plačali vseletno članarino (po 24 kron).

Vršile so se volitve novega odbora, ki so pokazale ta izid: predsednik Fran Potokar, podpredsednica Katka Vrtačičeva, tajnica Milka Bukovičeva, blaginjak Rihard Megušar, odbornika Rudolf Schiller in Ljudevit Mikolič, preglednika računov K. Barle in J. Kadunc.

Po dovršenih volitvah je občni zbor na predlog tov. Barleta izrekel zahvalo tov. Vardjanovi, ki je vsa vojna leta požrtvovalno in uspešno vršila vse društvene posle.

Tov. Barle je poročal o Hreščakovi-Fleretovi-Pahorjevi »Izjavi« z zadnjega delegacijskega zborovanja Zaveze. Po temeljitim referatu so bili soglasno sprejeti njegovi predlogi, ki se glase:

Belokranjsko učiteljsko društvo, zbrano na svojem občnem zboru dne 8. avgusta 1918 v Črnomlju, zavzema nasproti Fleretovi - Pahorjevi-Hreščakovi izjavi dne 28. decembra 1917, to-le stališče:

1. Kritika delovanja vodstva Zaveze ne sloni na dokazanih dejstvih, temveč se opira na pavalna sumničenja ter je z očitano indolenco centralnega vodstva naravnost žaljiva.

2. Povdarjamo, da smo imeli v »Učiteljskem Tovarišu« doslej vedno neustrašenega zagovornika svojih teženj in svoje časti, zato ne odobravamo temu listu izrečene graje (točka IV. a) Izjave).

3. Vodstvo »Zaveze« je po svoji izjavi na zadnjem delegacijskem zborovanju storilo za »Popotnika« vse, kar mu je bilo spričo razmer in razpoložljivih sredstev mogoče storiti. Nimamo vzroka, da bi tej izjavi vodstva Zaveze ne verjeli, zato odklanjamo v točki IV. b) izrečeno obsodbo.

4. Prepričani smo, da je vodstvo »Zaveze« po svojih najboljših močeh skrbelo za našo skupno blaginjo in je vedno zvesto izpolnjevalo naložene dolžnosti. Zato se nam ne zdi objektivno in pravično, da bi temu vodstvu izrekli za dosedanje delo grajo, temveč ga zagotavljamo o svojem upanju, proseč ga, naj še nadalje skrbi za isto ne-sebičnostjo za interese v Zavezi združenega učiteljstva.

5. Odobravamo v drugem delu imenovane »Izjave« priobčene predloge in nasvete, iskreno želeč, da se čimprej uresničijo v našo korist, moč in čast.

6. Da bo pa vodstvu Zaveze mogoče točno in vestno vršiti tudi nadalje vedno raztoče posle in zadoščati v polni meri novim zahtevam, je nujno potrebno, da v Zavezi osnujemo stalno tajništvo kot naš centralni organizacijski urad, ki naj služi organizaciji in izvedbi vseh poslovanj, a organiziranemu učiteljstvu informativno oziru.

7. Vodstvo Zaveze izroči te naše sklepe v obravnavo svojemu stanovsko-politiškemu odseku in jih naj potem v razpravo na prihodnjem delegacijskem zborovanju.

Potem smo čuli poročilo o delu odseka, ki izvršuje načrt preustrojitve našega šolstva, ter poročilo o reformi učiteljske. Obe poročili je podal gost tov. Gangl. Občni zbor je izrekel odseku priznanje za dosedanje delo in upanje v srečni zaključek tega dela. V razgovoru o reformi učiteljske pa smo se izjavili proti Fleretovemu izpreminjavalnemu predlogu, ki hoče, da velja med goji za sprejem na učiteljske še nadalje posluh. V interesu našega šolstva je, da nimamo dobrih muzikantov in slabih učiteljev, ampak potrebnejsi so nam dobri učitelji, čeprav bi bili slabi muzikanti. Pouk v godbi naj se goji kot neobvezen predmet. Izrekli smo se tudi proti zasebnim učiteljskim. Vse šolstvo hočemo imeti osnovano na isti podlagi z enakimi dolžnostmi in pravicami. Naposled smo se izjavili za nujno in neodložljivo potrebo ustanovitve stalnega tajništva Zaveze.

Na prihodnjem delegacijskem zborovanju Zaveze zastopajo naše društvo: glasom pravil predsednik Potokar, ki določi za svojega namestnika tov. Mikoliča, in izvoljena delegatinja tov. Franja Završanova, oziroma namestnik tov. Viktor Kregar.

Predsednik Potokar razpravlja v temperamentnem govoru o obupnem položaju našega učiteljstva ter predlaga resolucijo: Belokranjsko učiteljsko društvo najodločneje protestuje pro-

televiziju in zastopavljanju ureditve države, deželni doklad ter zahteva takojšnjo ugodno štev tega perečega vprašanja. Ob nadaljnjem ziranju našega stana bi bilo učiteljstvo sice morano, da izvaja najstrožje konsekvence. — solucija je bila sprejeta soglasno in z burnim bravanjem.

S tem je bil občni zbor končan v že pe večernem času. Belokranjsko učiteljsko društvo pogumno in odločno stopilo na pot novega in blagor stanu in šole. Razšli smo se dvig glav in veselih pogledov v bodočnost. Ka naš — stopaj z nami!

Štajersko.

—§— **Učiteljsko društvo za konokraj** je zborovalo dne 3. jun. 1918. v Čanah. Udeležba je bila jako dobra, pozdravi navzočih ter gosta tov. F. Brgleza, poročnika in učitelja v Št. derti, je predsednik tov. Bobič predošle dopise. Izjavi opozicije se društvo pridruži, pač pa se je vodstvu Zaveze poslala primerna resolucija v zadevi daj »Popotnika«. — Društvo se je izreklo za ustanovitev strokovnega štva pri Zavezi pod pogojem, da se za tega ne zviša članarina. Zatem je por. tov. Golež o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju, ter pri tej priliki tovari posebnopriporočal naš vojni podsklad. Delegatom za Zavezino zborov v Ljubljani je bila izvoljena tov. B. jeva, predsednika pa bo zastopala. Pleškova iz Čadrama. Ker je naša apracija od dne do dne slabša, je stavil Bobič predlog, naj se izvolijo deputaciji naj g. vodjo c. kr. okr. glavarstva še krat pouči o našem položaju ter ga p. takojšnje odpomoči. V deputacijo sta izvoljena tov. Golež in tov. Bezlajeva. Predlog tov. Goleža se je sprejela rescija na voditelja popisovalnih del (na vena statistika), v kateri resoluciji zahteva, da se učiteljem kot popisovalni komisarjem za popisovanje zemljišč zna delu in trudu primerna odškodn sicer smo primorani oddati nedovni operate. H koncu so se še prečitali odobriše od odbora Slovenjebistrišk uč. društva sestavljene resolucije g. državnega vojnodraginskega prispe in glede reforme učiteljske izobrazbe, tem zborovanjem se je vršilo skupno slovenjebist. uč. društvom zborova na katerem je govoril odposlanec »rerbunda« tov. Otter o agitaciji za 8. no posojilo in o vprašanju državnega no drag. prispevka. V zadevi slednjega bile sprejete resolucije na ministrsk predsednika, na c. kr. namestnika, na želni odbor in na državnega poslanc Piška. Sprejeta je bila tudi resolucija vlado v zadevi reforme učiteljske obrazbe.

—§— **Učiteljstvo slov. bistrišk okraja** je imelo tekem zadnjega časa zborovanj. — Prvo dne 3. junija 1918 Poličnah skupno s konjiškim učiteljskim društvom, ki se je vršilo na poziv vodš štajerske učiteljske Zveze; na tem sknem sestanku smo se posvetovali o v. vojnem posojilu. — Pri tem zborova smo se seznali z deželnim poslancem, n učiteljem tovarišem Otterjem iz Grad Spoznali smo v njem značajnega in po. nega nemškega tovariša. Pri tem zbo vanju so se sklepale razne resolucije, čoe se zavlačevanja ugoditve drža draginske doklade. Z velikim odo vanjem je bil sprejet predlog, da se o. šlje ministrskemu predsedniku dr. Seidlerju ogorčen in oster protest p. denuncijanstvu ptujskega župana Or. pred cesarjem, kjer je dožil sloven ljudstvo, češ, da rajše nakupuje nem. posestva, nego da bi se izdatnejše ude ževalo podpisovanja vojnih posojil. Ke bilo s takim ostudnim natolcevanjem i. zadeto tudi slovensko učiteljstvo, ki i. bolje ve o žrtvah, ki jih doprinaša s. ljudstvo za državo, se je isti zahtev zadoščanje užaljenemu slovenskemu l. stvu kakor tudi učiteljstvu. Drugo zbo vanje je bilo dne 1. avg. v Slov. Bistr. Ob lepi udeležbi tovarišev in tovarišic je vršil ta sestanek. Sklepal se je o u. novitvi strokovnega tajništva v Zav. Društvo se je izreklo za tozadevni pr. log tovariša Flereta, ki ga bo zastopal. delegacijskem zborovanju v Ljubl. Kar se tiče Hreščakove in drugih »i. z. v. e.« napram vodstvu »Zaveze«, se je. zadevni sklep društva odpisal že v. stvu. — Najlepša točka dnevnega red. bilo predavanje g. profesorja dr. Sim. Dolanja iz Kranja. — Govoril je o »re. luciji v fiziki«. — Na mnogih prime. nam je pojasnjeval, da fizika še nima s. nih taj, ampak se še vedno izpopoln. — Živahno ploskanje ob koncu pr. vanja je bilo priča, kako pazljivo smo. dili njegovim besedam. — Za delega. slo zborovanje »Zaveze« sta bili izvol. tovarišici: Marija Schweiglerjeva — Poljskava, Angela Sabati — Sp. Poljska.

— S tem je bil vzpored izčrpan. Po zborovanju smo se sešli v gostilni deželnega poslanca, rodoljuba Petra Novaka. Tu smo imeli v svoji sredini poleg drugih prijateljev šole in učiteljev še gospoda prof. dr. Dolarja, dr. Reimana in dež. poslanca Petra Novaka. Pesem se je glasila za pesmijo, vmes smo slišali lepe napitnice. Razšli smo se s trdnim sklepom, da se hočemo prihodnjega društvenega zborovanja, ki se vrši najbrže dne 7. novembra t. l., vdeležiti polnoštevilno.

Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. t. m. v slovenjegraški okoliški šoli. Udeležba je bila zadovoljiva; nenavzoči so se opravičili. V našem okraju imamo samo enega trdovratnega grešnika, ki ni član našega društva, pa upajmo, da bo tudi ta edinec prišel do spoznanja, kako potrebno je skupno organizacijsko delo v doseg naših smotrov. Sveta dolžnost vsakega pooblaščenca je, da je član organizacije, ki nam je priborila drag. dokl., ki jih uživamo vsi, tudi tisti, ki stojijo izven naših vrst. — Za delegata Zaveznega zborovanja je določen društ. preds. ravnatelj Franc Vrečko v Slov. Gradcu, za namestnika po šol. vodja v Pamečah Martin Vrečko. — Zborovalci se izjavijo proti strokovnemu tajništvu pri naši Zavezi, dokler ista ne uredi vse druge denarne zadeve, ker b. se z ustanovitvijo tajništva nakopala Zaveza novih plačil, ki bi jih zvalili na rame društev. **Pripravimo si najprej trdna tla, potem pa strokovno tajništvo!** — O »Izjavi opozicije« je poročal tov. Alt, nadučitelj iz St. Janja pri Dravogradu. Društvo je zavzelo tozadevno stališče in poročalo Zavezi. Ko so se uredile še druge društvene zadeve, se je zborovanje zaključilo.

Goriške vesti.

—g— V zadnjem Tovarišu čitam, da sem poverjenik Slovenske Šolske Matice. Res, prejel sem nabiralne pole v to svrhu, a izročil sem vse te posle c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Gorici, ker je gospod c. kr. okrajni šolski nadzornik Franc Sivec drage volje prevzel te posle pod svoje pokroviteljstvo s prepričanjem, da se doseže lepše uspehe, ako se z uradnimi okrožnicami povabi učiteljstvo v okraju, da pristopi polnoštevilno k temu našemu stanovskemu vzgojnemu ognjišču. Uradnik c. kr. okrajnega šolskega sveta (sedaj tovariš Alojzij Vrč) bo lažje zbiral člane — tudi za mesto, ko se vrnejo šolniki v našo porušeno Gorico. Oddal sem toraj poverjeničništvo s prepričanjem, da je to le v Matični prosep. Nujno pa priporočam tem potem vsem tovarišicam, tovarišem in prijateljem Šolske Matice, da zglase svoj pristop c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Gorici. — V Mirnu, dne 11. avgusta 1918. — Alojzij Urbančič.

—g— **Tovariš Anton Gruntar**, bivši nadučitelj v Cerknem, ne more biti poverjenik Šolske Matice, ker ga najbrže že krije razorana gališka gruda, kajti zginil je med bojnim gromom, o njem nimajo niti njegovi domači v Kobarižu že od pomladi leta 1915. najmanjše vesti. Zgubil se je v Karpatih, vzela ga je temna noč, ubila baje sovražna krogla, morda umorila bolezen, kakor njegova rojaka Albina Miklavčiča in Josipa Ivančiča. Trije simpatični mladenci, zavedni tovariši, nepozabni rojaki! Dolžan sem jim nekrolog, a vrne naj se mir na razdejano grudo, in tudi njim pokloni goriško učiteljstvo solzo na prezgodnjo gomilo. — Za Matično poverjeničništvo v Cerknem pa naj se določi sedanjega šol. voditelja.

—g— **Učiteljstvo in duhovščina** na Goriškem so ustanovili »Vzajemno aprovizacijsko zadrugo v Gorici«. Pravila je izdelal tovariš Franc Marmolja v Dobruvljah. V načelstvo so izvoljeni: Men-sioner Dr. Ličan, načelnik: Ignacij Križman, podnačelnik. Člani tovariša: Marmolja Franc in Alojzij Urbančič ter župniki: Jakob Rejec in Ciril Metod Vuga. V nadzorstvu so: predsednik tovariš Jakob Rojec, njegov namestnik župnik Ciril Sedej. Člani pa tovariša: Pavel Plesničar in Emil Zorn ter dekan Berlot in župnik Franke. Zadruga je že vpisana v zadrugni register in prične najbrže poslovati že prve dni septembra, ako ne bodo ovirali v nekaterih preureditvi v to svrhu. Te dni je načelstvo razposlalo sledeče vabilo: P. n. Ustanovili smo »Vzajemno aprovizacijsko zadrugo v Gorici, ki prične takoj poslovati, ko se prijavi zadostno število članov. Blagovolite podpisati pristopnico v privitku in prigrasiti število družinskih članov na naslov: Ciril Metod Vuga, župnik Gorica — Via Barzellini 6. Delež je 200 kron s petkratnim jamstvom za vsakega družinskega glavarja. Vpisnina je 10 kron. Namen je aproviziranje duhovščine in učiteljstva ter njih družinskih članov v sedanjih hudih dneh. — Zadruga pravila se pošljejo kasneje, za sedaj le priporočamo

takojšen pristop. Zadruga je delo mnogih učiteljskih in duhovskih zborovanj in obeta najboljših sadov svojim članom. V Gorici, dne 7. julija 1918. Načelstvo. — Tovariši! Pristopite vsi, ker združeni več dosežemo nego razkropljeni.

Kranjske vesti.

—r— **Poglavje o lepem vedenju**, pisano na naslov deželnega šolskega nadzornika dr. Mihaela Opeke! Bodite z učiteljstvom vljudni, kakor se spodobi olikanemu možu! Imejte pred očmi nauk: Spoštuj starost! Ne loputajte z vrati v jezi in nervoznosti, ampak krotite svoje strasti! Imejte ozirom na bolnim učiteljstvom, kakor to zahteva takt in nauk ljubezni do bližnjega! Ne otežujte z nepotrebnimi šikanami položaja izmuzganega in sestradanega učiteljskega! Pomnite, da niste svoj živ dan toliko trpeli, nego trpi bolan učitelj, ki gleda trpljenje, jad in gladovanje svoje žene in svojih otrok, eno samo uro hedne svoje eksistence! Ne učite se občevarja z učiteljstvom od svojega vsemogočnega šefa viteza Kalteneggerja! Bodite temveč krotki in ponižni, zakaj tudi na vrata visokega deželnega šolskega sveta trka z železno roko — demokratski duh! Ne sodite, da ne boste sojenji!

—r— **Učiteljske aprovizacijske zadeve**. Učiteljska beda in učiteljsko stradanje sta dali povod, da je povabilo Belokranjsko učiteljsko društvo vse učiteljstvo črnomaljskega šolskega okraja v Crnomelj na posvet, kako bi izboljšali naš žalostni položaj. K posvetu je povabilo tudi c. kr. okrajnega komisarja dr. Fr. Ogrina in c. kr. okraj. šol. nadzornika Janka Grada, ki sta se povabila odzvala. — **Tovariš Barle** je v daljšem govoru naslikal našo bedo in pozval povabljenca, da pomagata rešiti stradalno učiteljstvo. — Gosp. dr. Ogrin je poročal, v kakih stiski je c. kr. okrajno glavarstvo glede aprovizacije, osobito ker so zgoraj imenjena, da je Bela Krajina obljubljena dežela. Zagotavljal je zbrane, da je in da bo njegova največja skrb pomagati učiteljstvu. Nasvetoval je, da ustanovimo svoj aprovizacijski odbor in se postavimo glede aprovizacije na svoje noge. Temu odboru nakaže potem takoj c. kr. okrajno glavarstvo za vsak mesec 1. 1918. po 2000 K. — **Tovariš Barle** pojasni g. vladnemu zastopniku, da je naš položaj ravno zato tako težaven, ker smo na meji. Pri nas se vrši največja trgovina in tihotapstvo! Za živila se plačujejo neverjetne cene: jajce 1 K, mleko 1 K 20 vin. do 2 K, koruzna moka 10 do 12 K, bela 16 do 20 K, mast 60 K itd. Učiteljstvo teh cen ne vzmore, zato strada. — Danes se je pred poročevalcem tovaršica bridko zjokala, češ: že mesce nisem pokusila kruha! Za hrano plačujem brez zajetka in južine dnevno 8 K, za stanovanje mesečno 30 K, t. j. mesečno 270 K — dobim pa jih 83 K. Ob takih razmerah obljubljenih 2000 K mesečno za najnujnejše potrebe ne bo zadostovalo, zato bodi prva naloga aprovizacijskega odbora, da dobi nove viře. — Gosp. c. kr. okr. šolski nadzornik prizna v polni meri učiteljsko bedo in obljubi po svoji moči pomoč. Opozori učiteljstvo na naročitev črevljev po maksimalni ceni potom c. kr. dež. šol. sveta. — Na to se izvolita dva aprovizacijska odseka, in sicer za črnomaljski sodni okraj eden in za metliški eden. — **Tovariši! Osmujte tudi v ostalih šol. okrajih aprovizacijske odseke, v Ljubljani pa je ustanoviti centralo.** Vsi aprovizacijski odseki poročajo centrali o svojih uspehih, centrala pa posameznim odsekom, kaj je kateri več dosegel, kaj naj ta in oni ukrene itd. Ako se še ne rešimo, pa odpovemo službo našim mučiteljem in si služimo z rokami: v Belo Krajino bodo plačevali dminarice, ki bodo krompir izkopavale, po 12 K, mlatiči in kosci pa imajo že sedaj po 20 K dnevno. Ne pozabite pa, da dobe pri nas delavci poleg plače izborna hrano in **penečega se metličana.**

—r— **Ustanove in podpore za učence obrtnih učnih zavodov**. Kranjsko deželno društvo c. kr. avstr. zaklada za vojaške ydove in sirote nam sporoča: C. kr. ministrstvo za javna dela je z odlokom z dne 8. aprila t. l. št. 10.398 XXIIb, odredilo, da se je ozirati pri oddaji državnih ustanov in podpor za učence na obrtnih državnih učnih zavodih pri sicer enakih razmerah na one učence, ki morejo dokazati, da so pohvalno opravljali vojaško službo pred sovražnikom ali so bili pa med isto ranjeni, ne da bi bili zaradi tega vojni poškodljenci v smislu § 9. cesarske naredbes z dne 7. decembra 1916. drž. zak. št. 364, in da se je v enakih meri ozirati na one učence, katerih očetje so padli v tej vojni.

Štajerske vesti.

—š— **Poroka**. Dne 22. julija t. l. se je poročil v Žalcu stud. phil. Slavko Jagodič, c. in kr. praporščak v rez., z gospico Marico Seličovo, učiteljico v St. Lovrencu nad Prežimom. Cestitamo!

—š— **Ureditev vojnih doklad štaj. ljudsko- in meščanskošolskega učiteljstva**. Štajerski dež. odbor je v svoji seji dne 3. t. m. sklenil z ozirom na to, da je drž. zbornica sprejela predloženi vladni načrt o draginjskih dokladah ljudsko- in meščanskošolskega učiteljstva, prispevati k državnim 50% iz deželnih sredstev 50%, tako da se že počenši s 1. septembrom t. l. izplačujejo učiteljstvu polne 100% draginjske doklade namesto dozdajšnjih 80% (ozir. 75%) doklad. Zaostanek od 1. januarja t. l. pa se bo izplačal bržkone šele 1. oktobra, ker so zato še potrebna razna preračunavanja, ki so v teku.

—š— **Politika pri oproščanju štajerskih učiteljev**. Pri vojaštvu, večinoma celo na fronti, služi mnogo 40 do 50 let starih slovenskih učiteljev, dočim so 20 do 40 letni kot »unentbehrlich« oproščeni. Ali bi ne mogla štajerska učiteljska organizacija stopiti na prste deželnemu šolskemu svetu ter rešiti starejše učiteljstvo hudih vojnih naporov in muk, ki jih s težavo prenaša že 4 polna leta. Pri tem bi našel na mnoga krivična postopanja s strani nemškutarskih nadzornikov.

—š— **V trirazredno deško meščansko šolo v Žalcu** je bilo vpisanih dne 15. julija t. l. 52 dečkov in prigrasjenih 44 deklic. Na dejati se je še na prirastek 50% povodom ješenjskega prigrasjevanja dne 15. septembra. Za stanovanja bo preskrbljeno. Tozadevni prigrasji naj se naslovijo na krajni šolski svet (stanovanjski odsek). Izredno visoko število vpisanih frekventantov dokazuje pač jasno, da so bili štajerski Slovenci potrebni tega učnega zavoda.

Od Sv. Barbare v Halozah nam poročajo: Šolski vodja tovariš Ciril Vobič je nabral med tukajšnjim kmetijskim prebivalstvom pri zadnjih štirih vojnih posojilih 219.200 K ter je dobil na podlagi Najvišjega pooblastila od finančnega ministra priznalno pismo za svoje odločno domorodno delovanje.

—š— **Odlikovanja**. Finančni minister je nastopnim tovarišem podelil priznalne dekrete za patriotično delovanje v zadevi pospeševanja vojnih posojil: Simo Bezjak, nadučitelj pri Sv. Tomažu, Ferdo Bobič, nadučitelj v Stranich, Anton Brumen, nadučitelj v Čadrami, Janko Časl, nadučitelj v Spitaliču, Anton Eržen, šol. vodja v Podgorju, Franc Golež, nadučitelj pri Sv. Kunigundi n. P., Jožef Mešček, nadučitelj v Sevnici, Jožef Pečnik, nadučitelj v Kapeli, Anton Potočnik, učitelj v Podsedri, Ludovik Potočnik, nadučitelj na Bizelskem, Miloš Verk, učitelj pri Sv. Križu pri Sladini, Oskar Žolnir, nadučitelj na Ptujski Gori in Rudolf Koser, učitelj v Vitanju.

Tržaške vesti.

—t— **Odlikovanje**. Svetokriški učitelj Leopold Pahj, t. č. v vojni službi pri neki nemški armadi, je bil odlikovan s srebrno nemško zaslužno svetinjo. Odlikovavec ima poleg avstrijskega tudi bolgarsko odlikovanje. Cestitamo!

Splošni vestnik.

Kako bi bilo učiteljstvo in uradništvo obvarovano pred draginjo. Nezasklišano raste draginja od dneva do dneva. Tako n. pr. se že zahteva na trgu za par piščancev 50 K, za seženj drv 200 K in še posebe za vožnjo. Kaj pa pomagajo proti temu, pičle draginjske doklade? (ki jih pa nič nima kranjsko učiteljstvo, op. ured.) Edini pripomoček bi bil splošno reduciranje cen, kakor se namerava izvesti na Koroškem. Tem lažje bi bilo to urediti sedaj, ko pridejo na trg letošnji pridelki. Vsa leta pred vojno je bilo tako, da so padle cene živimol vsako jesen. Sedaj pa to ni upati, četudi letina vobče dobro kaže, ako se ne uvedejo nekateri ugovarjali, da kmet ne bo hotel pripeljati živil v mesto, ali z rekvizicijo se ga tudi k temu prisili. Naravnost škandalozno je, ako so se drešnje in gobe prodajale po 6 K 1 kg, sadeži torej, ki ne potrebujejo nobenega obdelovanja.

Književnost.

Cesar Karel I. Slika njegovega življenja. — Nemški spisal Leon Smolle. Slovenski za mladino in narod priredil dr. Fran Skabernč, c. kr. ministerjalni tajnik. — Z mnogimi podobami. — C. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju. 1917. — Str. 111. Cena? — Vsebinski knjigi je: 1. Novemu cesarju. Pesem slovenske mladine, zložil dr. Mihael Opeka. 2. Leta mladosti. 3. Cesarica. 4. Srečni dnevi. 5. V vihrh svetovne vojne. 6. Cesar Karel I. za

sede prestol. — V knjigi je vse dosedanje življenje cesarja Karla in njegove rodovine izčrpno obdelano. Tekst je pisan z gorkoto, ki pristuje cesarjevi osebi in njegovi okolici, da se dviga ta visoki krog človeške družbe simpatično in izrazito pred bralčevimi očmi. Prevod je oskrbljen v lepi slovenščini. Uvod v besedilo je oskrbel dr. Opeka s prozo, napisano v verzih, kjer sklepno pozivlja Boga — »Dvigni se!« — naj zagrozi »v ojske vihanjem« — pravilno bi se moralo glasiti »v o j n e viharjem«.

Šopek samotarke. Napisala Manica Komanova. — V Ljubljani 1918. Založila in natisnila Zvezna tiskarna. Str. 179. Cena? — Nekaj teh skromnih povesti smo že brali v listkih »Slovenskega Naroda«, a vsem je enaka preprostost izražanja, ki deluje z enostavnimi sredstvi mirnega ugotavljanja dejstev, kakor da bi feljctnistka ne hotela delati krivice nežnosti skupnega naslova in v njem označene karakterizacije svoje zasebne eksistence. Vse, o čemer govori knjiga, se odigrava na kmetih v Ljubljanski okolici. Vsi dogodki se dvigajo pred nami v suhi realnosti, zapisani tako, kakor to odgovarja maniri dnevnega kronista in kakor je to skladno z duševnimi silami sveta, ki je tem dogodkom prizorišče in gledalstvo. Svet sprejme dogodek v obliki gole resničnosti, ne ubija si glav z iskanjem in razglabljanjem vzročnosti, smotra in namena, ne potaplja se v skrivnosti snujočih ali razmajanih duševnih sil. Kakršno je, tako stoji dejanje pred njim, ki daje s svojo tragično veličino ali s svojo veselo priliko dovolj snovi za domače pomenke, ki pa se v poteku enolične vsakdanjosti in pod bremenom dnevnih skrbi čimprej oklenejo drugih dogodkov in navrnejo pozornost na novosti, pojavljajoče se vzpota po svoji strugi plavajočega življenja! Jaka umetniška sila bi iz teh načrtov in osnutkov (kakor je na pr. Kurent) zgradila učinkovita prirovedna dela, ki so v tej obliki zgolj tesna in v naglici obdelana poglavja vaše kronike. Prigodnice so napisane za Božič. Veliko noč. Vse svete; vojna je dobila svoj odmev v Rožah vstajenja; in humor ima svoje mesto v knjigi (Nesrečni album). Mnogo je tudi lirike, ki pa sentimentalnost duši njeno iskrenost. Iz njene naplave posebno jasno in presrečno odseva ljubezen do matere (Moja zvezda). Kakor vidimo, je samotarka v resnici pavila šopek raznobojnega poljskega cvetja, ki ga gledamo s pokojnimi očmi in blagrujemo devojko Manico, ki ga je s tako mirno roko otela iz burnih valov notranjega in zunanjega življenja!

E. Gangl.

Prošnja. Svoji zbirki narodnih vezenin bom dodal še peti del, ki bo obsegal vezenine na kožuhih. Zato se obračam do cenjenih tovarišic in tovarišev z uljudno prošnjo, da mi pri tem važnem kulturnem delu blagovolite pomagati na ta način, da povprašujete v svojem službenem kraju po kožuhih, na katerih je roža (na hrbtu) vezena ali aplicirana, in mi po dopisnici naznanite natančen naslov dotičnega lastnika. Jako pa bi mi bilo vstreženo, ko bi mi tovarišice in tovariši, ki so spretni v risanju, te vezenine (aplikacije) prerisali iz kožuho kar sami v naravni velikosti in označili barve. S tem bi mi bilo prihranjeno sedanje težavno in drago potovanje. Ker bom izdal tudi zbirko pirhov (ptisanic), na katerih so risani ornamenti z voskom ali pa so vškabrani, prosim, da mi pomagate tudi pri tem delu o domoznastvu. Pirhi naj se mi blagovolijo poslati zaviti v papir in vloženi v slamo, pleve ali

— S tem je bil vzpored izčrpan. Po zborovanju smo se sešli v gostilni deželnega poslanca, rodoljuba Petra Novaka. Tu smo imeli v svoji sredini poleg drugih prijateljev šole in učiteljev še gospoda prof. dr. Dolarja, dr. Reimana in dež. poslanca Petra Novaka. Pesem se je glasila za pesmijo, vmes smo slišali lepe napitnice. Razšli smo se s trdnim sklepom, da se hočemo prihodnjega društvenega zborovanja, ki se vrši najbrže dne 7. novembra t. l., vdeležiti polnoštevilno.

Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. t. m. v slovenjegraški okoliški šoli. Udeležba je bila zadovoljiva; nenavzoči so se opravičili. V našem okraju imamo samo enega trdovratnega grešnika, ki ni član našega društva, pa upajmo, da bo tudi ta edinec prišel do spoznanja, kako potrebno je skupno organizacijsko delo v dosegu naših smotrov. Sveta dolžnost vsakega poedinca je, da je član organizacije, ki nam je priborila drag. dokl., ki jih uživamo vsi, tudi tisti, ki stojijo izven naših vrst. — Za delegata Zaveznega zborovanja je določen društ. preds. ravnatelj Franc Vrečko v Slov. Gradcu, za namestnika po šol. vodja v Pamečah Martin Vrečko. — Zborovalci se izjavijo proti strokovnemu tajništvu pri naši Zavezi, dokler ista ne uredi vse druge denarne zadeve, ker b. se z ustanovitvijo tajništva nakopala Zaveza novih plačil, ki bi jih zvalili na rame društev. **Pripravimo si najprej trdna tla, potem pa strokovno tajništvo!** — O »Izjavi opozicije« je poročal tov. Alt, nadučitelj iz St. Janja pri Dravogradu. Društvo je zavzelo tozadevno stališče in poročalo Zavezi. Ko so se uredile še druge društvene zadeve, se je zborovanje zaključilo.

Goriške vesti.

—g— V zadnjem Tovarišu čitam, da sem poverjenik Slovenske Šolske Matice. Res, prejel sem nabiralne pole v to svrhu, a izročil sem vse te posle c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Gorici, ker je gospod c. kr. okrajni šolski nadzornik Franc Sivec drage volje prevzel te posle pod svoje pokroviteljstvo s prepričanjem, da se doseže lepše uspehe, ako se z uradnimi okrožnicami povabi učiteljstvo v okraju, da pristopi polnoštevilno k temu našemu stanovskemu vzgojnemu ognjišču. Uradnik c. kr. okrajnega šolskega sveta (sedaj tovariš Alojzij Vrč) bo lažje zbiral člane — tudi za mesto, ko se vrnejo šolniki v našo porušeno Gorico. Oddal sem toraj poverjeničstvo s prepričanjem, da je to le v Matični prosep. Nujno pa priporočam tem potem vsem tovarišicam, tovarišem in prijateljem Šolske Matice, da zglase svoj pristop c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Gorici. — V Mirnu, dne 11. avgusta 1918. — Alojzij Urbančič.

—g— **Tovariš Anton Gruntar**, bivši nadučitelj v Cerknem, ne more biti poverjenik Šolske Matice, ker ga najbrže že krije razorana gališka gruda, kajti zginil je med bojnim gromom, o njem nimajo niti njegovi domači v Kobarižu že od pomladi leta 1915. najmanjše vesti. Zgubil se je v Karpatih, vzela ga je temna noč, ubila baje sovražna krogla, morda umorila bolezen, kakor njegova rojaka Albina Miklavčiča in Josipa Ivančiča. Trije simpatični mladenci, zavedni tovariši, nepozabni rojaki! Dolžan sem jim nekrolog, a vrne naj se mir na razdejano grudo, in tudi njim pokloni goriško učiteljstvo solzo na prezgodnjo gomilo. — Za Matično poverjeničstvo v Cerknem pa naj se določi sedanjega šol. voditelja.

—g— **Učiteljstvo in duhovščina** na Goriškem so ustanovili »Vzajemno aprovizacijsko zadrugo v Gorici«. Pravila je izdelal tovariš Franc Marmolja v Dobravljah. V načelstvo so izvoljeni: Men-sighor Dr. Ličan, načelnik; Ignacij Križman, podnačelnik. Člani tovariša: Marmolja Franc in Alojzij Urbančič ter župniki: Jakob Rejec in Ciril Metod Vuga. V nadzorstvu so: predsednik tovariš Jakob Rojec, njegov namestnik župnik Ciril Sedej. Člani pa tovariša: Pavel Plesničar in Emil Zorn ter dekan Berlot in župnik Franke. Zadruga je že vpisana v zadrugi register in prične najbrže poslovati že prve dni septembra, ako ne bodo ovirali v nekaterih preureditvi v to svrhu. Te dni je načelstvo razposlalo sledeče vabilo: P. n. Ustanovili smo »Vzajemno aprovizacijsko zadrugo v Gorici, ki prične takoj poslovati, ko se prijavi zadostno število članov. Blagovolite podpisati pristopnico v privitku in prigrasiti število družinskih članov na naslov: Ciril Metod Vuga, župnik Gorica — Via Barzellini 6. Delež je 200 kron s petkratnim jamstvom za vsakega družinskega glavarja. Vpisnina je 10 kron. Namen je aproviziranje duhovščine in učiteljstva ter njih družinskih članov v sedanjih hudih dneh. — Zadruga pravila se pošljejo kasneje, za sedaj le priporočamo

takojšen pristop. Zadruga je delo mnogih učiteljskih in duhovskih zborovanj in obeta najboljših sadov svojim članom. V Gorici, dne 7. julija 1918. Načelstvo. — Tovariši! Pristopite vsi, ker združeni več dosežemo nego razkropljeni.

Kranjske vesti.

—r— **Poglavje o lepem vedenju**, pisano na naslov deželnega šolskega nadzornika dr. Mihaela Opeke! Bodite z učiteljstvom vljudni, kakor se spodobi olikanemu možu! Imejte pred očmi nauk: Spoštuj starost! Ne loputajte z vrati v jezi in nervoznosti, ampak krotite svoje strasti! Imejte ozirom na bolnim učiteljstvom, kakor to zahteva takt in nauk ljubezni do bližnjega! Ne otežujte z nepotrebnimi šikanami položaja izmuzganega in sestradanega učiteljskega! Pomnite, da niste svoj živ dan toliko trpeli, nego trpi bolan učitelj, ki gleda trpljenje, jad in gladovanje svoje žene in svojih otrok, eno samo uro hedne svoje eksistence! Ne učite se občevarja z učiteljstvom od svojega vsemogočnega šefa viteza Kalteneggerja! Bodite temveč krotki in ponižni, zakaj tudi na vrata visokega deželnega šolskega sveta trka z železno roko — demokratski duh! Ne sodite, da ne boste sojeni!

—r— **Učiteljske aprovizacijske zadeve**. Učiteljska beda in učiteljsko stradanje sta dali povod, da je povabilo Belokranjsko učiteljsko društvo vse učiteljstvo črnomaljskega šolskega okraja v Crnomelj na posvet, kako bi izboljšali naš žalostni položaj. K posvetu je povabilo tudi c. kr. okrajnega komisarja dr. Fr. Ogrina in c. kr. okraj. šol. nadzornika Janka Grada, ki sta se povabila odzvala. — **Tovariš Barle** je v daljšem govoru naslikal našo bedo in pozval povabljenca, da pomagata rešiti stradalno učiteljstvo. — Gosp. dr. Ogrin je poročal, v kakih stiski je c. kr. okrajno glavarstvo glede aprovizacije, osobito ker so zgoraj imenjena, da je Bela Krajina obljubljena dežela. Zagotavljal je zbrane, da je in da bo njegova največja skrb pomagati učiteljstvu. Nasvetoval je, da ustanovimo svoj aprovizacijski odbor in se postavimo glede aprovizacije na svoje noge. Temu odboru nakaže potem takoj c. kr. okrajno glavarstvo za vsak mesec 1. 1918. po 2000 K. — **Tovariš Barle** pojasni g. vladnemu zastopniku, da je naš položaj ravno zato tako težaven, ker smo na meji. Pri nas se vrši največja trgovina in tihotapstvo! Za živila se plačujejo neverjetne cene: jajce 1 K, mleko 1 K 20 vin. do 2 K, koruzna moka 10 do 12 K, bela 16 do 20 K, mast 60 K itd. Učiteljstvo teh cen ne vzmoro, zato strada. — Danes se je pred poročevalcem tovaršica bridko zjokala, češ: že mesec nisem pokusila kruha! Za hrano plačujem brez zajetka in južine dnevno 8 K, za stanovanje mesečno 30 K, t. j. mesečno 270 K — dobim pa jih 83 K. Ob takih razmerah obljubljenih 2000 K mesečno za najnujnejše potrebe ne bo zadostovalo, zato bodi prva naloga aprovizacijskega odbora, da dobi nove viře. — Gosp. c. kr. okr. šolski nadzornik prizna v polni meri učiteljsko bedo in obljubi po svoji moči pomoč. Opozori učiteljstvo na naročitev črvenjcev po maksimalni ceni potom c. kr. dež. šol. sveta. — Na to se izvolita dva aprovizacijska odseka, in sicer za črnomaljski sodni okraj eden in za metliški eden. — **Tovariši! Osmujte tudi v ostalih šol. okrajih aprovizacijske odseke, v Ljubljani pa je ustanoviti centralo.** Vsi aprovizacijski odseki poročajo centrali o svojih uspehih, centrala pa posameznim odsekom, kaj je kateri več dosegel, kaj naj ta in oni ukrene itd. Ako se še ne rešimo, pa odpovemo službo našim mučiteljem in si služimo z rokami: v Belo Krajino bodo plačevali dminarice, ki bodo krompir izkopavale, po 12 K, mlatiči in kosci pa imajo že sedaj po 20 K dnevno. Ne pozabite pa, da dobe pri nas delavci poleg plače izoborno hrano in **penečega se metličana.**

—r— **Ustanove in podpore za učence obrtnih učnih zavodov**. Kranjsko deželno društvo c. kr. avstr. zaklada za vojaške ydove in sirote nam sporoča: C. kr. ministrstvo za javna dela je z odlokom z dne 8. aprila t. l. št. 10.398 XXIIb, odredilo, da se je ozirati pri oddaji državnih ustanov in podpor za učence na obrtnih državnih učnih zavodih pri sicer enakih razmerah na one učence, ki morejo dokazati, da so pohvalno opravljali vojaško službo pred sovražnikom ali so bili pa med isto ranjeni, ne da bi bili zaradi tega vojni poškodljenci v smislu § 9. cesarske naredbe z dne 7. decembra 1916. drž. zak. št. 364, in da se je v enakih meri ozirati na one učence, katerih očetje so padli v tej vojni.

Štajerske vesti.

—š— **Poroka**, Dne 22. julija t. l. se je poročil v Žalcu stud. phil. Slavko Jagodič, c. in kr. praporščak v rez., z gospico Marico Seličovo, učiteljico v St. Lovrencu nad Prežmom. Cestitamo!

—š— **Ureditev vojnih doklad štaj. ljudsko- in meščanskošolskega učiteljstva**. Štajerski dež. odbor je v svoji seji dne 3. t. m. sklenil z ozirom na to, da je drž. zbornica sprejela predloženi vladni načrt o draginjskih dokladah ljudsko- in meščanskošolskega učiteljstva, prispevati k državnim 50% iz deželnih sredstev 50%, tako da se že počenši s 1. septembrom t. l. izplačujejo učiteljstvu polne 100% draginjske doklade namesto dozdajšnjih 80% (ozir. 75%) doklad. Zaostanek od 1. januarja t. l. pa se bo izplačal bržkone šele 1. oktobra, ker so zato še potrebna razna preračunavanja, ki so v teku.

—š— **Politika pri oproščanju štajerskih učiteljev**. Pri vojaštvu, večinoma celo na fronti, služi mnogo 40 do 50 let starih slovenskih učiteljev, dočim so 20 do 40 letni kot »unentbehrlich« oproščeni. Ali bi ne mogla štajerska učiteljska organizacija stopiti na prste deželnemu šolskemu svetu ter rešiti starejše učiteljstvo hudih vojnih naporov in muk, ki jih s težavo prenaša že 4 polna leta. Pri tem bi našel na mnoga krivična postopanja s strani nemškutarskih nadzornikov.

—š— **V trirazredno deško meščansko šolo v Žalcu** je bilo vpisanih dne 15. julija t. l. 52 dečkov in prigrasjenih 44 deklic. Na dejati se je še na prirastek 50% povodom ješenjskega prigrasjevanja dne 15. septembra. Za stanovanja bo preskrbljeno. Tozadevni prigrasji naj se naslovijo na krajni šolski svet (stanovanjski odsek). Izredno visoko število vpisanih frekventantov dokazuje pač jasno, da so bili štajerski Slovenci potrebni tega učnega zavoda.

Od Sv. Barbare v Halozah nam poročajo: Šolski vodja tovariš Ciril Vobič je nabral med tukajšnjim kmetijskim prebivalstvom pri zadnjih štirih vojnih posojilih 219.200 K ter je dobil na podlagi Najvišjega pooblastila od finančnega ministra priznalno pismo za svoje odločno domodno delovanje.

—š— **Odlikovanja**. Finančni minister je nastopnim tovarišem podelil priznalne dekrete za patriotično delovanje v zadevi pospeševanja vojnih posojil: Simo Bezjak, nadučitelj pri Sv. Tomažu, Ferdo Bobič, nadučitelj v Strančah, Anton Brumen, nadučitelj v Čadramu, Janko Časl, nadučitelj v Spitaliču, Anton Eržen, šol. vodja v Podgorju, Franc Golež, nadučitelj pri Sv. Kunigundi n. P., Jožef Mešček, nadučitelj v Sevnici, Jožef Pečnik, nadučitelj v Kapeli, Anton Potočnik, učitelj v Podsedri, Ludovik Potočnik, nadučitelj na Bizelskem, Miloš Verk, učitelj pri Sv. Križu pri Slatinah, Oskar Žolnir, nadučitelj na Ptujski Gori in Rudolf Koser, učitelj v Vitanju.

Tržaške vesti.

—t— **Odlikovanje**. Svetokriški učitelj Leopold Paljk, t. č. v vojni službi pri neki nemški armadi, je bil odlikovan s srebrno nemško zaslužno svetinjo. Odlikovane imata poleg avstrijskega tudi bolgarsko odlikovanje. Cestitamo!

Splošni vestnik.

Kako bi bilo učiteljstvo in uradništvo obvarovano pred draginjo. Nezasklišano raste draginja od dneva do dneva. Tako n. pr. se že zahteva na trgu za par piščancev 50 K, za seženj drv 200 K in še posebe za vožnjo. Kaj pa pomagajo proti temu, pičle draginjske doklade? (ki jih pa nič nima kranjsko učiteljstvo, op. ured.) Edini pripomoček bi bil splošno reduciranje cen, kakor se namerava izvesti na Koroškem. Tem lažje bi bilo to urediti sedaj, ko pridejo na trg letošnji pridelki. Vsa leta pred vojno je bilo tako, da so padle cene živim vsako jesen. Sedaj pa to ni upati, četudi letina vobče dobro kaže, ako se ne uvedejo nekateri ugovarjali, da kmet ne bo hotel pripeljati živil v mesto, ali z rekvizicijo se ga tudi k temu prisili. Naravnost škandalozno je, ako so se drešnje in gobe prodajale po 6 K 1 kg, sadeži torej, ki ne potrebujejo nobenega obdelovanja.

Književnost.

Cesar Karel I. Slika njegovega življenja. — Nemški spisal Leon Smolle. Slovenski za mladino in narod priredil dr. Fran Skabernč, c. kr. ministerjalni tajnik. — Z mnogimi podobami. — C. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju. 1917. — Str. 111. Cena? — Vsebinski knjižni je: 1. Novemu cesarju. Pesem slovenske mladine, zložil dr. Mihael Opeka. 2. Leto mladosti. 3. Cesarica. 4. Srečni dnevi. 5. V vihrav svetovne vojne. 6. Cesar Karel I. za

sede prestol. — V knjigi je vse dosedanje življenje cesarja Karla in njegove rodovine izčrpno obdelano. Tekst je pisan z gorkoto, ki pristuje cesarjevi osebi in njegovi okolici, da se dviga ta visoki krog človeške družbe simpatično in izrazito pred bralčevimi očmi. Prevod je oskrbljen v lepi slovenščini. Uvod v besedilo je oskrbel dr. Opeka s prozo, napisano v verzih, kjer sklepno pozivlja Boga — »Dvigni se!« — naj zagrozi »v ojske vihanjem« — pravilno bi se moralo glasiti »v o j n e viharjem«.

Šopek samotarke. Napisala Manica Komanova. — V Ljubljani 1918. Založila in natisnila Zvezna tiskarna. Str. 179. Cena? — Nekaj teh skromnih povesti smo že brali v listkih »Slovenskega Naroda«, a vsem je enaka preprostost izražanja, ki deluje z enostavnimi sredstvi mirnega ugotavljanja dejstev, kakor da bi feljctnistka ne hotela delati krivice nežnosti skupnega naslova in v njem označene karakterizacije svoje zasebne eksistence. Vse, o čemer govori knjiga, se odigrava na kmetih v Ljubljanski okolici. Vsi dogodki se dvigajo pred nami v suhi realnosti, zapisani tako, kakor to odgovarja maniri dnevnega kronista in kakor je to skladno z duševnimi silami sveta, ki je tem dogodkom prizorišče in gledalstvo. Svet sprejme dogodek v obliki gole resničnosti, ne ubija si glav z iskanjem in razglabljanjem vzročnosti, smotra in namena, ne potaplja se v skrivnosti snujočih ali razmajanih duševnih sil. Kakršno je, tako stoji dejanje pred njim, ki daje s svojo tragično veličino ali s svojo veselo priliko dovolj snovi za domače pomenke, ki pa se v poteku enolične vsakdanjosti in pod bremenom dnevnih skrbi čimprej oklenejo drugih dogodkov in navrnejo pozornost na novosti, pojavljajoče se vzpota po svoji strugi plavajočega življenja! Jaka umetniška sila bi iz teh načrtov in osnutkov (kakor je na pr. Kurent) zgradila učinkovita prirovedna dela, ki so v tej obliki zgolj tesna in v naglici obdelana poglavja vaše kronike. Pri godnice so napisane za Božič, Veliko noč. Vse svete; vojna je dobila svoj odmev v Rožah vstajenja; in humor ima svoje mesto v knjigi (Nesrečni album). Mnogo je tudi lirike, ki pa sentimentalnost duši njeno iskrenost. Iz njene naplave posebno jasno in presrečno odseva ljubezen do matere (Moja zvezda). Kakor vidimo, je samotarka v resnici pavila šopek raznobojnega poljskega cvetja, ki ga gledamo s pokojnimi očmi in blagrujemo devojko Manico, ki ga je s tako mirno roko otela iz burnih valov notranjega in zunanjega življenja!

E. Gangl.

Prošnja. Svoji zbirki narodnih vezenin bom dodal še peti del, ki bo obsegal vezenine na kožuhih. Zato se obračam do cenjenih tovarišic in tovarišev z ujudno prošnjo, da mi pri tem važnem kulturnem delu blagovolite pomagati na ta način, da povprašujete v svojem službenem kraju po kožuhih, na katerih je roža (na hrbtu) vezena ali aplicirana, in mi po dopisnici naznanite natančen naslov dotičnega lastnika. Jako pa bi mi bilo vstreženo, ko bi mi tovarišice in tovariši, ki so spretni v risanju, te vezenine (aplikacije) prerisali iz kožuho kar sami v naravni velikosti in označili barve. S tem bi mi bilo prihranjeno sedanje težavno in drago potovanje. Ker bom izdal tudi zbirko pirhov (ptisanic), na katerih so risani ornamenti z voskom ali pa so vškabrani, prosim, da mi pomagate tudi pri tem delu o domoznastvu. Pirhi naj se mi blagovolijo poslati zaviti v papir in vloženi v slamo, pleve ali